

Az Európai Unió
Tanácsa

Brüsszel, 2023. szeptember 29.
(OR. en)

Intézményközi referenciaszám:
2023/0338(NLE)

13540/23
ADD 5

ACP 88
WTO 144
COAFR 324
RELEX 1101

JAVASLAT

Küldi:	az Európai Bizottság főtitkára részéről Martine DEPREZ igazgató
Az átvétel dátuma:	2023. szeptember 28.
Címzett:	Thérèse BLANCHET, az Európai Unió Tanácsának főtitkára
Biz. dok. sz.:	COM(2023) 562 final - ANNEX 5
Tárgy:	MELLÉKLET a következőhöz: Javaslat A Tanács határozata az egyrészről a Kenyai Köztársaság, a Kelet-afrikai Közösség tagja, másrészről az Európai Unió közötti gazdasági partnerségi megállapodásnak az Európai Unió nevében történő megkötéséről

---

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak a COM(2023) 562 final - ANNEX 5 számú dokumentumot.

Melléklet: COM(2023) 562 final - ANNEX 5

Brüsszel, 2023.9.28.
COM(2023) 562 final

ANNEX 5

MELLÉKLET

a következőhöz:

**Javaslat
A Tanács határozata**

**az egyrészről a Kenyai Köztársaság, a Kelet-afrikai Közösség tagja, másrészről az
Európai Unió közötti gazdasági partnerségi megállapodásnak az Európai Unió nevében
történő megkötéséről**

KERESKEDELEM ÉS FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS

1. CIKK

Háttér és célkitűzések

1. A Felek emlékeztetnek az Egyesült Nemzetek (a továbbiakban: ENSZ) 1992. június 3. és 14. között Rio de Janeiróban megrendezett Környezet és Fejlődés Konferenciáján elfogadott Agenda 21-re és a környezetről és a fejlődésről szóló riói nyilatkozatra, a fenntartható fejlődésről szóló 2002. évi johannesburgi csúcstalálkozó végrehajtási tervére, az ILO-nak a tisztességes globalizációhoz szükséges társadalmi igazságosságról szóló, a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia 97. ülészakán, 2008. június 10-én Genfben elfogadott nyilatkozatára (a továbbiakban: a tisztességes globalizációhoz szükséges társadalmi igazságosságról szóló ILO-nyilatkozat), a fenntartható fejlődéssel foglalkozó 2012. évi ENSZ-konferencia „A jövő, amit akarunk” című, az ENSZ Közgyűlésének 2012. július 27-én elfogadott 66/288. sz. határozata által jóváhagyott zárójelentésére, az ENSZ Közgyűlése által 2015. szeptember 25-én elfogadott 70/1. sz. határozatra, amely tartalmazza a „Világunk átalakítása: a 2030-ig tartó fenntartható fejlesztési menetrend és a 17 fenntartható fejlődési cél” című záródokumentumra (a továbbiakban: a 2030-ig tartó időszakra szóló menetrend), valamint az ILO fennállásának századik évfordulója alkalmából kiadott, a munka jövőjéről szóló nyilatkozatra, melyet a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia 108. ülészakán, 2019. június 21-én Genfben fogadtak el.

2. A Felek elismerik, hogy a fenntartható fejlődés magában foglalja a gazdasági fejlődést, a társadalmi fejlődést és a környezetvédelmet, és e három összetevő egymással kölcsönösen összefügg és egymást erősíti, továbbá megerősítik elkötelezettségüket a nemzetközi kereskedelem és beruházások oly módon történő előmozdítása iránt, amely hozzájárul a fenntartható fejlődés célkitűzéséhez.

3. A Felek elismerik, hogy sürgősen kezelni kell az éghajlatváltozást az Éghajlatváltozási Kormányközi Testület (a továbbiakban: IPCC) „1,5 °C-os globális felmelegedés” című különjelentésében felvázoltak szerint, a fenntartható fejlődés gazdasági, társadalmi és környezeti célkitűzéseire való hozzájárulásként.

4. A fentiekre tekintettel e melléklet célja, hogy fokozza a fenntartható fejlődés – elsősorban annak munkaügyi¹ és környezetvédelmi dimenziójának – integrálását a Felek közötti kereskedelmi és beruházási kapcsolatokba, többek között a párbeszéd és az együttműködés erősítése révén.

2. CIKK

A szabályozási jog és a védelem szintje

1. A Felek elismerik az egyes Felek jogát saját fenntartható fejlődéssel kapcsolatos politikáik és prioritásaik meghatározására, a környezet és a munkavállalók az általuk megfelelőnek ítélt belföldi védelmi szintjének meghatározására, valamint arra, hogy elfogadják vagy módosítsák saját vonatkozó jogszabályait és politikáikat. Ezeknek a szinteknek, jogszabályoknak és politikáknak összhangban kell lenniük a Feleknek az e mellékletben említett megállapodások és nemzetközileg elismert szabványok betartására vonatkozó kötelezettségvállalásával.

2. Valamennyi Fél törekszik annak biztosítására, hogy vonatkozó jogszabályai és politikái magas szintű környezet- és munkavállalói védelmet írjanak elő és arra ösztönözzenek, továbbá törekszik e szintek, jogszabályok és politikák javítására.

---

¹ E melléklet alkalmazásában a „munka” az ILO tisztességes munkára vonatkozó programja szerinti stratégiai célkitűzéseket jelenti, amelyeket a tisztességes globalizációhoz szükséges társadalmi igazságosságról szóló ILO-nyilatkozat fogalmaz meg.

3. A Felek nem gyengíthetik vagy csökkenthetik a környezetvédelmi vagy munkajogi jogszabályaikban biztosított védelem szintjét a kereskedelem vagy a beruházások ösztönzése érdekében.
4. A Felek nem tekinthetnek el vagy más módon sem térhetnek el környezetvédelmi vagy munkajogi jogszabályaiktól, illetve nem ajánlhatják fel az azoktól való eltekintést vagy más módon való eltérést a kereskedelem vagy a beruházások ösztönzése érdekében.
5. A kereskedelem vagy beruházások ösztönzése érdekében a Felek folyamatos vagy ismétlődő fellépés vagy a fellépés hiánya útján nem mulasztják el hatékonyan érvényesíteni munkaügyi jogszabályaikat és normáikat.
6. A Felek elismerik egymás fejlesztési szakpolitikáit és prioritásait kereskedelmi és beruházási törekvéseik tekintetében, összhangban a WTO-egyezmény különleges és megkülönböztetett elbánásra vonatkozó rendelkezéseivel, valamint az egyes Feleknek az e melléklet szerinti nemzetközileg elismert szabványokkal és megállapodásokkal kapcsolatos kötelezettségvállalásaival.

3. CIKK

Multilaterális munkaügyi előírások és megállapodások

1. A Felek megerősítik elkötelezettségüket a nemzetközi kereskedelem fejlesztésének olyan módon történő előmozdítása mellett, amely elősegíti a tisztas munka mindenki számára történő biztosítását, a tisztességes globalizációhoz szükséges társadalmi igazságosságról szóló ILO-nyilatkozatban foglaltak szerint.

2. Összhangban az ILO 1919. június 28-án a versailles-i békeszerződés XIII. részeként elfogadott alapokmányával, valamint a munka világára vonatkozó alapvető elvekről és jogokról szóló, a 110. ülészakán, 2022-ben módosított ILO-nyilatkozattal és annak követő eljárásával, amelyet a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia fogadott el 86. ülészakán, Genfben 1998. június 18-án (a továbbiakban: ILO-nyilatkozat a munka világára vonatkozó alapvető elvekről és jogokról), a Felek tiszteletben tartják, előmozdítják és érvényre juttatják a munka világára vonatkozó alapvető jogokat érintő elveket, amelyek az alapvető ILO-egyezmények tárgyát képezik, nevezetesen a következőket:

- (a) az egyesülés szabadsága és a kollektív tárgyaláshoz való jog tényleges elismerése;
- (b) a kényszer- vagy kötelező munka valamennyi formájának felszámolása¹;
- (c) a gyermekmunka eredményes eltörlése;
- (d) a foglalkoztatással és a munkával kapcsolatos megkülönböztetések felszámolása; és
- (e) a biztonságos és egészséges munkakörnyezet.

3. A Felek folyamatos és kitartó erőfeszítéseket tesznek az alapvető ILO-egyezmények megerősítése érdekében, amennyiben az eddig nem történt meg.

4. A Felek rendszeres időközönként információt cserélnek egymással az ILO által naprakésznek minősített ILO-egyezmények vagy jegyzőkönyvek ratifikálása tekintetében fennálló helyzetükről, illetve elért előrehaladásukról.

---

¹ Ezzel összefüggésben a Felek hangsúlyozzák a kényszermunkáról szóló egyezmény 2014. évi jegyzőkönyve megerősítésének fontosságát, amelyet a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet Általános Konferenciája 2014. június 11-én Genfben tartott, 103. ülészakán fogadott el.

5. A Felek ténylegesen végrehajtják az EAC-partnerállam és az Európai Unió tagállamai által megerősített vonatkozó ILO-egyezményeket.

6. Emlékeztetve a tisztességes globalizációhoz szükséges társadalmi igazságosságról szóló ILO-nyilatkozatra, a Felek elismerik, hogy a munka világára vonatkozó alapvető elvek és jogok megsértése nem szolgálhat hivatkozással, és egyéb módon nem használható fel jogos komparatív előnyként, valamint hogy a munkaügyi szabványokat nem szabad protekcionista kereskedelmi célokra felhasználni.

7. A Felek jogszabályaik és gyakorlataik útján előmozdítják a tisztességes munka ILO-programját, amelyet a tisztességes globalizációhoz szükséges társadalmi igazságosságról szóló ILO-nyilatkozat tartalmaz, különös tekintettel az alábbiakra:

- (a) tisztességes munkakörülmények mindenki számára, többek között a munkabér és a díjazás, a munkaidő, a szociális biztonság fokozása, egyéb munkafeltétek és a szociális védelem tekintetében;
- (b) a munkavállalók és munkáltatók, valamint szervezeteik és az érintett kormányzati szervek között a munkaügyi kérdésekről folytatott szociális párbeszéd.

8. Az ILO keretében vállalt kötelezettségvállalásaikkal összhangban a Felek:

- (a) elfogadják és végrehajtanak a foglalkoztatásra vonatkozó feltételekkel, valamint a munkahelyi egészségvédelemmel és biztonsággal kapcsolatos intézkedéseket és politikákat, beleértve a foglalkozási sérülés vagy megbetegedés esetén járó kártérítést;
- (b) hatékony munkaügyi ellenőrzési rendszert tartanak fenn.

9. A Felek közös erőfeszítéseket tesznek, hogy megerősítsék kétoldalú, regionális és a megfelelő nemzetközi fórumokon – többek között az ILO keretében – folytatott együttműködésüket a foglalkoztatási politikák és intézkedések kereskedelmi vonatkozású kérdései tekintetében. Ez az együttműködés többek között a következőkre terjedhet ki:

- (a) az alapvető, prioritást élvező és egyéb naprakész ILO-egyezmények végrehajtása;
- (b) tisztességes munka, ideértve a kereskedelem és a teljes és termelékeny foglalkoztatás közötti összefüggéseket, a munkaerőpiaci kiigazításokat, az alapvető munkaügyi szabványokat, a globális ellátási láncokon belüli tisztességes munkát, a szociális védelmet és a társadalmi befogadást, a szociális párbeszédet, valamint a nemek közötti egyenlőséget;
- (c) a munkajogi jogszabályok és szabványok hatása a kereskedelemre és a beruházásra, valamint a kereskedelmi és beruházási jogszabályok hatása a munkaügyre.

10. A Felek adott esetben kellően figyelembe veszik a munkavállalók, munkáltatók és civil társadalmi szervezetek képviselőinek álláspontjait az együttműködés területeinek meghatározása és az együttműködési tevékenységek során.

4. CIKK

Kereskedelem és nemek közötti egyenlőség

1. A Felek elismerik, hogy az inkluzív kereskedelmi politikák hozzájárulnak a nők gazdasági szerepvállalásának és a nemek közötti egyenlőségnek az előmozdításához, összhangban a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó menetrend 5. fenntartható fejlődési céljával, valamint a WTO 2017 decemberében Buenos Airesben megrendezett miniszteri konferenciáján elfogadott, a kereskedelemről és a nők gazdasági szerepvállalásának erősítéséről szóló együttes nyilatkozat célkitűzéseivel. Elismerik, hogy a nők jelentősen hozzájárulnak a gazdasági növekedéshez a gazdasági tevékenységben – a nemzetközi kereskedelmet is beleértve – való részvételük révén. A Felek elkötelezik magukat amellet, hogy e megállapodás rendelkezéseit a nemek közötti egyenlőséget előmozdító és javító módon hajtsák végre.
2. A Felek törekednek arra, hogy – összhangban nemzetközi kötelezettségvállalásaikkal – megerősítsék kereskedelmi kapcsolataikat és együttműködésüket oly módon, hogy ténylegesen egyenlő esélyeket és bánásmódot biztosítsanak a nők és férfiak számára, hogy élvezhessék az e megállapodás rendelkezéseiből adódó előnyöket, többek között a foglalkoztatás és a munkavégzés területén.
3. A Felek hatékonyan végrehajtják a nemek közötti egyenlőséggel és a nők jogaival foglalkozó olyan nemzetközi megállapodásokból fakadó kötelezettségeiket, amelyeknek részes felei, beleértve az ENSZ Közgyűlése által 1979. december 18-án elfogadott, a nőkkel szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetések minden formájának kiküszöböléséről szóló egyezményt is, különös tekintettel azon rendelkezéseire, amelyek a gazdasági életben és a foglalkoztatás területén a nőkkel szemben tapasztalható hátrányos megkülönböztetés felszámolására vonatkoztak. E tekintetben a Felek megismétlik e melléklet 3. cikke szerinti kötelezettségvállalásaikat, beleértve a nemek közötti egyenlőségre, valamint a foglalkoztatás terén tapasztalható megkülönböztetés megszüntetésére vonatkozó ILO-egyezmények hatékony végrehajtására vonatkozó kötelezettségvállalásaikat.

4. A Felek törekednek annak biztosítására, hogy vonatkozó jogszabályaik és szakpolitikáik gondoskodjanak a férfiak és nők közötti egyenlő jogokról, bánásmódról és lehetőségekről, valamint ezeket előmozdítsák. A Felek törekednek az ilyen jogszabályok és szakpolitikák javítására, az egyes Felek azon jogának sérelme nélkül, hogy maguk határozzák meg a nők és férfiak közötti esélyegyenlőséggel kapcsolatos hatályt és védelmi szintet. Ezeknek a jogszabályoknak és szakpolitikáknak összhangban kell lenniük a Feleknek az e cikkben említett megállapodások és nemzetközileg elismert szabványok betartására vonatkozó kötelezettségvállalásaival.

5. A Felek megismétlik e melléklet 2. cikke szerinti kötelezettségvállalásaikat azon jogszabályaikkal kapcsolatban, amelyek célja a nemek közötti egyenlőség, valamint a nők és férfiak közötti esélyegyenlőség biztosítása.

6. A Felek kétoldalúan és adott esetben a megfelelő fórumokon együttműködnek annak érdekében, hogy megerősítsék együttműködésüket a nemek közötti egyenlőségre vonatkozó szakpolitikák és intézkedések kereskedelmi vonatkozású kérdéseiben, ideértve azokat a tevékenységeket, amelyek célja a nők – köztük a munkavállalók, az üzletasszonyok és a vállalkozók – számára a kapacitások növelése és a feltételek javítása az e megállapodás által teremtett lehetőségekhez való hozzáférés és az azokból származó előnyök kihasználása érdekében. Az ilyen együttműködés kiterjedhet többek között a nemekre lebontott adatok gyűjtésével és a kereskedelempolitikák nemi alapú elemzésével kapcsolatos információk és bevált gyakorlatok cseréje.

7. A Felek megállapodnak abban, hogy fontos nemzeti eljárásaikkal összhangban nyomon követik és értékelik az e megállapodás végrehajtásának a nemek közötti egyenlőségre és a nők számára a kereskedelemmel kapcsolatban biztosított esélyegyenlőségre gyakorolt hatását.

5. CIKK

Multilaterális környezetvédelmi irányítás és megállapodások

1. A Felek elismerik a nemzetközi környezetvédelmi irányítás jelentőségét, így különösen az ENSZ Környezetvédelmi Programja (a továbbiakban: UNEP) legfelsőbb irányító testületének, az ENSZ Környezetvédelmi Közgyűlésének (a továbbiakban: UNEA) valamint a multilaterális környezetvédelmi megállapodásoknak mint a nemzetközi közösségnek a globális vagy regionális környezeti kihívásokra adott válaszában szerepét, és hangsúlyozzák a kereskedelem és a környezetvédelmi politikák, szabályok és intézkedések közötti kölcsönös támogatás megerősítésének szükségességét.
2. Az (1) bekezdés fényében mindegyik Fél vállalja, hogy hatékonyan végrehajtja az általa megerősített multilaterális környezetvédelmi megállapodásokat, jegyzőkönyveket és módosításokat.
3. A Felek rendszeres időközönként információt cserélnek a multilaterális környezetvédelmi megállapodások – beleértve azok jegyzőkönyveit és módosításait – megerősítésével összefüggő helyzetükről.
4. A Felek megerősítik, hogy mindegyik Félnek jogában áll intézkedéseket elfogadni vagy fenntartani azon multilaterális környezetvédelmi megállapodások céljainak előmozdítása érdekében, amelyeknek részes fele. A Felek emlékeztetnek arra, hogy az ilyen multilaterális környezetvédelmi megállapodások végrehajtása érdekében elfogadott vagy végrehajtott intézkedések e megállapodás VIII. része alapján igazolhatók.
5. A Felek közös erőfeszítéseket tesznek, hogy megerősítsék a kétoldalú, regionális és a megfelelő nemzetközi fórumokon – többek között az ENSZ fenntartható fejlődéssel foglalkozó magas szintű politikai fóruma, az UNEP, az UNEA, a multilaterális környezetvédelmi megállapodások és a WTO keretében – folytatott együttműködésüket a környezetvédelmi politikák és intézkedések kereskedelmi vonatkozású kérdései tekintetében. Ez az együttműködés többek között a következőkre terjedhet ki:

- (a) a kereskedelem és a környezetvédelem terén a kölcsönös támogatást elősegítő szakpolitikák és intézkedések, beleértve a következőket:
- a körforgásos gazdaságra való átállás ösztönzésére irányuló szakpolitikákkal és gyakorlatokkal kapcsolatos információk megosztása és kezdeményezések támogatása,
  - a fenntartható termelésre és fogyasztásra, a zöld növekedésre és a szennyezéscsökkentésre irányuló kezdeményezések előmozdítása,
  - információcsere a szakpolitikákról és gyakorlatokról, valamint a közös álláspontok előmozdítása a multilaterális környezetvédelmi megállapodások keretében,
- (b) a környezeti termékek és szolgáltatások kereskedelmének, valamint az azokba történő beruházásoknak – többek között a kapcsolódó vámjellegű és nem vámjellegű akadályok kiküszöbölése útján történő – ösztönzésére irányuló kezdeményezések;
- (c) a környezetvédelmi jogszabályok és szabványok hatása a kereskedelemre és a beruházásra; vagy a kereskedelmi és beruházási jogszabályok hatása a környezetre;
- (d) a multilaterális környezetvédelmi megállapodások – beleértve azok jegyzőkönyveit, módosításait és végrehajtását – egyéb kereskedelmi vonatkozásai.

6. A Felek szükség szerint kellően mérlegelik az adott lakosság és az érdekelt felek álláspontját vagy véleményét együttműködési tevékenységeik kialakítása és végrehajtása céljából, és ezeket az érdekelteket adott esetben jobban bevonhatják e tevékenységekbe.

6. CIKK

Kereskedelem és éghajlatváltozás

1. A Felek elismerik az éghajlatváltozással és annak hatásaival szembeni sürgős fellépés jelentőségét, valamint a kereskedelem szerepét e cél megvalósítása során, összhangban az ENSZ 1992. május 9-én New Yorkban kelt Éghajlatváltozási Keretegyezményével (a továbbiakban: UNFCCC), az UNFCCC keretében létrejött és Párizsban 2015. december 12-én aláírt Párizsi Megállapodás (a továbbiakban: Párizsi Megállapodás) céljával és célkitűzéseivel, valamint az éghajlatváltozás területére vonatkozó egyéb multilaterális környezetvédelmi megállapodásokkal és többoldalú eszközökkel.
2. Tekintettel az (1) bekezdésre, a Felek hatékonyan végrehajtják az UNFCCC-t és a Párizsi Megállapodást.
3. A Párizsi Megállapodás (2) bekezdés szerinti hatékony végrehajtására irányuló kötelezettségvállalás magában foglalja annak kötelezettségét is, hogy az érintett Fél tartózkodik minden olyan tevékenységtől vagy mulasztástól, amely lényegesen meghiúsítaná a Párizsi Megállapodás céljait.
4. A (3) bekezdés szerinti kötelezettség megszegése esetén bármelyik Fél megfelelő intézkedéseket hozhat e megállapodással kapcsolatban. A megfelelő intézkedéseket a Cotonoui Megállapodás 96. cikkében előírt eljárással vagy a Cotonoui Megállapodás helyébe lépő megállapodás megfelelő rendelkezéseivel összhangban kell meghozni, az e megállapodás 136. cikkének (3) bekezdésében előírtak szerint.

5. Tekintettel az (1) bekezdésre, a Felek:

- (a) előmozdítják a kereskedelmi és éghajlatváltozási szakpolitikák és intézkedések kölcsönösen támogató jellegét, hozzájárulva *az alacsony üvegházhatásúgáz-kibocsátás gazdaságra, az erőforrás-hatékony és körforgásos gazdaságra és az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens fejlődésre való átálláshoz;*
- (b) megkönnyítik az éghajlatváltozás hatásainak mérséklése, illetve az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás szempontjából különösen releváns áruk és szolgáltatások – például a megújuló energiák és az energiahatékony termékek és szolgáltatások – kereskedelme, valamint az azokba történő beruházások előtti akadályok lebontását.

6. A Felek közös erőfeszítéseket tesznek, hogy megerősítsék együttműködésüket az éghajlatváltozási politikák és intézkedések kereskedelmi vonatkozású kérdései tekintetében szükség szerint kétoldalúan, regionálisan és a megfelelő nemzetközi fórumokon, többek között az UNFCCC, a Párizsi Megállapodás, az ózonréteget lebontó anyagokról szóló, 1987. szeptember 16-án Montrealban létrejött montreali jegyzőkönyv (a továbbiakban: Montreali Jegyzőkönyv), a WTO és a Nemzetközi Tengerészeti Szervezet (a továbbiakban: IMO) keretében. Ez az együttműködés többek között a következőkre terjedhet ki:

- (a) szakpolitikai párbeszéd és együttműködés a Párizsi Megállapodás végrehajtásával kapcsolatban, például az éghajlatváltozás hatásaival szembeni rezilienciával, a megújuló energiával, az alacsony szén-dioxid-kibocsátással járó technológiákkal, az energiahatékonyssággal, a szén-dioxid-árazási intézkedések előkészítésével és elfogadásával (beleértve a kibocsátáskereskedelmi rendszereket), a fenntartható közlekedéssel, a fenntartható és az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens infrastruktúra-fejlesztéssel és a kibocsátások nyomon követésével kapcsolatban;
- (b) annak támogatása, hogy az IMO a nemzetközi kereskedelemben részt vevő hajók által végrehajtandó ambiciózus és hatékony üvegházhatásúgáz-kibocsátás-csökkentési intézkedéseket fejlesszen ki és fogadjon el;

- (c) az ózonkárosító anyagok ambiciózus kivezetésének és a hidro-fluor-szénhidrogének fokozatos csökkentésének támogatása a Montreali Jegyzőkönyv értelmében az előállításuk, felhasználásuk és kereskedelmük ellenőrzésére irányuló intézkedések, valamint környezetbarát alternatíváinak bevezetése révén; a biztonsági és egyéb releváns szabványok frissítése, valamint a Montreali Jegyzőkönyv által szabályozott anyagok illegális kereskedelmével szembeni küzdelem.

7. CIKK

Kereskedelem és biológiai sokféleség

1. A Felek elismerik a biológiai sokféleség megőrzésének és fenntartható hasznosításának fontosságát, valamint a kereskedelem szerepét e célkitűzések elérésében, összhangban azokkal a vonatkozó multilaterális környezetvédelmi megállapodásokkal, amelyeknek részes felei, többek között az 1992. június 5-én Rio de Janeiróban kelt Biológiai Sokféleség Egyezményvel és annak jegyzőkönyveivel, valamint a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló, 1973. március 3-án Washingtonban kelt egyezményvel (a továbbiakban: CITES), továbbá az ezek alapján elfogadott határozatokkal.
2. Tekintettel az (1) bekezdésre, a Felek:
  - (a) a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni küzdelem keretében hatáson intézkedéseket hajtanak végre, adott esetben harmadik országok tekintetében is;

- (b) előmozdítják a CITES-ben felsorolt fajok hosszú távú megőrzését és fenntartható hasznosítását, valamint állat- és növényfajok felvételét a CITES függelékeibe, amennyiben az adott faj védettségi helyzete a nemzetközi kereskedelem miatt veszélyeztetettnek minősül, és időszakos felülvizsgálatokat végeznek, amely a CITES függelékeinek módosítására vonatkozó ajánlást eredményezhet annak biztosítása érdekében, hogy azok megfelelően tükrözzék a nemzetközi kereskedelem tárgyát képező fajok megőrzéséhez kapcsolódó szükségleteket;
- (c) előmozdítják a biológiai erőforrások fenntartható hasznosításából származó termékek kereskedelmét annak érdekében, hogy hozzájáruljanak a biológiai sokféleség megőrzéséhez;
- (d) a Biológiai Sokféleség Egyezményhez csatolt, 2010. október 29-én kelt Nagojai Jegyzőkönyvvel (a továbbiakban: Nagojai Jegyzőkönyv) összhangban előmozdítják a genetikai erőforrások és a genetikai erőforrásokhoz kapcsolódó hagyományos ismeretek hasznosításából származó előnyök igazságos és méltányos megosztását;
- (e) lépéseket tesznek a biológiai sokféleség megőrzése érdekében, amennyiben az a kereskedelemhez és a beruházásokhoz kapcsolódó nyomásnak van kitéve, különösen a zoonotikus betegségek és az idegenhonos inváziós fajok terjedésének megelőzése érdekében.

3. A Felek közös erőfeszítéseket tesznek, hogy megerősítsék kétoldalú, regionális és a megfelelő nemzetközi fórumokon – többek között a Biológiai Sokféleség Egyezmény és a CITES keretében – folytatott együttműködésüket a biológiai sokféleségre vonatkozó szakpolitikák és intézkedések kereskedelmi vonatkozású kérdései tekintetében. Ez az együttműködés többek között a következőkre terjedhet ki:

- (a) a biológiai erőforrások fenntartható hasznosításából származó termékek és szolgáltatások kereskedelmével kapcsolatos kezdeményezések és bevált gyakorlatok a biológiai sokféleség megőrzése céljából;

- (b) kereskedelem, valamint a biológiai sokféleség megőrzése és fenntartható hasznosítása, beleértve a természeti tőkére és az ökoszisztémára vonatkozó számviteli módszerek fejlesztését és alkalmazását, az ökoszisztémák és szolgáltatásaik, illetve a kapcsolódó gazdasági eszközök értékelését, továbbá a biológiai sokféleségnek a kereskedelemben és a kereskedelmi folyamatokban való általános érvényesítését;
- (c) a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni küzdelem, többek között a vadon élő állatokból és növényekből készült illegális termékek iránti kereslet csökkentésére irányuló kezdeményezések és az információmegosztás és az együttműködés fokozására irányuló kezdeményezések révén, jogérvényesítés, önkéntes technológiatranszfer, csereprogramok és kapacitásépítés;
- (d) a genetikai erőforrásokhoz való hozzáférés, valamint a hasznosításukból származó hasznok igazságos és méltányos megosztása, összhangban a Nagojai Jegyzőkönyvvel.

8. CIKK

Kereskedelem és erdők

1. A Felek elismerik az erdők fenntartása és a fenntartható erdőgazdálkodás fontosságát a jelenlegi és a jövőbeli nemzedékek számára rendelkezésre álló környezeti funkciók és gazdasági és társadalmi lehetőségek biztosításában, valamint a kereskedelem e cél elérésében játszott szerepét.
2. Tekintettel az (1) bekezdésre, a Felek:
  - (a) intézkedéseket hoznak az illegális fakitermelés és az ahhoz kapcsolódó kereskedelem elleni küzdelem érdekében, a harmadik országok tekintetében is, valamint előmozdítják a jogszerűen kitermelt fából készült termékek kereskedelmét;

- (b) ösztönzik az erdők megőrzését és a fenntartható erdőgazdálkodást, valamint a kitermelés országának joga szerint kitermelt és fenntartható erdőgazdálkodásból származó fa és fatermékek kereskedelmét és felhasználását;
- (c) információkat cserélnek egymással a fenntartható erdőgazdálkodással, az erdővédelemmel, az erdészeti irányítással, az illegális fakitermelés elleni küzdelemre irányuló kezdeményezésekkel és a témába vágó más, kölcsönös érdekű szakpolitikákkal kapcsolatos, kereskedelmi vonatkozású kezdeményezésekről, és e szakpolitikák hatásainak és egymást kölcsönösen erősítő jellegének maximalizálása érdekében együttműködnek.

3. Elismerve, hogy az erdőirtás a globális felmelegedés és a biológiai sokféleség csökkenésének egyik fő kiváltó oka, a Felek információ- és tapasztalatcserét folytatnak az erdőirtásmentes ellátási láncokból származó termékek felhasználása és kereskedelme ösztönzésének módjairól, minimálisra csökkentve annak kockázatát, hogy piacaikon erdőirtáshoz vagy erdőpusztuláshoz köthető áruk kerüljenek forgalomba.

4. A Felek közösen dolgoznak annak érdekében, hogy megerősítsék együttműködésüket a fenntartható erdőgazdálkodás kereskedelmi vonatkozásai, az erdővédelem javítása, az erdőirtás és az erdőpusztulás valamennyi formájának minimalizálása, az erdészeti termékek nyomonkövethetőségének és felügyeleti láncának javítása, az információmegosztás fokozására irányuló kezdeményezések előmozdítása, az illegális fakitermelés elleni küzdelem és az erdők által az éghajlatváltozás mérséklésében betöltött szerep megerősítése terén, a biológiai sokféleség csökkenése elleni küzdelemben, valamint a körforgásos gazdaságban és a bioökonómiában, kétoldalú, regionális és adott esetben nemzetközi fórumokon.

9. CIKK

Kereskedelem és az élő tengeri biológiai erőforrásokkal és akvakultúra-erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás

1. A Felek elismerik az élő tengeri erőforrások és a tengeri ökoszisztémák megőrzése és az azokkal való fenntartható gazdálkodás, a felelős és fenntartható akvakultúra előmozdítása, valamint a kereskedelem e célok elérése terén betöltött szerepének jelentőségét.
2. A Felek elismerik, hogy a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászat aláássa a halállományok fenntartható védelmét és az azokkal való fenntartható gazdálkodást, valamint kedvezőtlen hatással van a halászközösségek, valamint a halakkal és halászati termékekkel kereskedő közösségek megélhetésére. Ez megerősíti, hogy a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászat elleni küzdelem és az ilyen halászat megszüntetése, valamint a túlhalászás és a halászati erőforrások nem fenntartható hasznosítása jelentette problémák kezelése érdekében fellépésre van szükség.
3. Tekintettel az (1) és (2) bekezdésre, a Felek:
  - (a) a tengerek biológiai erőforrásainak hosszú távú állománymegőrzésére, az ilyenekkel való gazdálkodásra és fenntartható hasznosításukra irányuló intézkedéseket hajtják végre a New Yorkban 1995. augusztus 4-én elfogadott, 1982. december 10-i tengerjogi egyezményében foglalt, a kizárólagos gazdasági övezeteken túlnyúló és a hosszú távon vándorló halállományok védelmére és kezelésére vonatkozó rendelkezések végrehajtásáról szóló ENSZ-megállapodásban (a továbbiakban: a halállományokról szóló megállapodás), az Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezetnek (a továbbiakban: FAO) a nemzetközi védelmi és gazdálkodási intézkedések nyílt tengeri halászhajók általi betartásának előmozdításáról szóló, 1993. november 24-én Rómában elfogadott egyezményében (a továbbiakban: a megfelelésről szóló megállapodás), valamint a kikötő szerinti államoknak a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászat megelőzésére, megakadályozására és felszámolására irányuló intézkedéseiről szóló, 2009. november 22-én Rómában kelt FAO-megállapodásban (a továbbiakban: PSMA) foglaltak szerint;

- (b) az UNLCOS-ban, a halállományokról szóló megállapodásban, a megfelelésről szóló megállapodásban, a FAO 1995. október 31-i 4/95. sz. határozatával elfogadott, a felelősségteljes halászatra vonatkozó magatartási kódexben és a PSMA-ban előírt elvekkel összhangban járnak el, és adott esetben részt vesznek a haláshajók, a hűtőhajók és az ellátóhajók globális nyilvántartására irányuló FAO-kezdeményezésben;
- (c) aktívan részt vesznek azon regionális halászati gazdálkodási szervezetek munkájában, amelyeknek tagjai, megfigyelői vagy nem szerződő együttműködő felei, a jó halászati irányítás és a fenntartható halászat megvalósítására törekedve, például a tudományos kutatás előmozdításával és a rendelkezésre álló legmegbízhatóbb tudományos információkra támaszkodó állományvédelmi és kezelési intézkedések elfogadásával, a megfelelési mechanizmusok megerősítésével, rendszeres teljesítmény-felülvizsgálat végzésével, a regionális halászati gazdálkodási szervezet gazdálkodási intézkedései hatékony ellenőrzésének, nyomon követésének és végrehajtásának elfogadásával, és adott esetben a fogási dokumentációs vagy tanúsítási rendszerek és a kikötő szerinti államok intézkedéseinek elfogadásával és végrehajtásával;
- (d) hatékony intézkedéseket hajtanak végre a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan halászat elleni küzdelem érdekében, beleértve a jogellenes, be nem jelentett és szabályozatlan termékek kizárását a kereskedelmi forgalomból, és együttműködnek az információcsere megkönnyítésében a nyomon követhetőség biztosítása érdekében;
- (e) ösztönzik a fenntartható és felelős akvakultúra kialakítását, figyelembe véve annak gazdasági, társadalmi és környezeti szempontjait, többek között a FAO felelősségteljes halászatra vonatkozó magatartási kódexében foglalt célkitűzések és elvek végrehajtása tekintetében;

- (f) előmozdítják a CITES-ben felsorolt fajok hosszú távú megőrzését és fenntartható hasznosítását, valamint vízi állat- és növényfajok felvételét a CITES függelékeibe, amennyiben az adott faj védettségi helyzete a nemzetközi kereskedelem miatt veszélyeztetettnek minősül;
- (g) a vándorló fajok fenntartható védelme, a járulékos fogások kezelése és a kirakodási adatok tekintetében megfelelnek a vándorló, vadon élő állatfajokról szóló, 1979. június 23-án Bonnban kelt egyezménynek (a továbbiakban: Bonni Egyezmény) és az egyezmény szerinti eszközöknek.

4. A Felek közös erőfeszítéseket tesznek, hogy megerősítsék a kétoldalú, regionális és nemzetközi fórumokon – egyebek mellett a WTO, a regionális halászati gazdálkodási szervezetek, a FAO, valamint a területtel foglalkozó egyéb többoldalú eszközök keretében – folytatott együttműködésüket a halászati és akvakultúra-politikák és intézkedések kereskedelmi vonatkozásai, valamint az azokból eredő kölcsönös előnyök kapcsán azzal a céllal, hogy előmozdítsák a fenntartható halászati gyakorlatokat és akvakultúrát, valamint a fenntartható halászatból és akvakultúrából származó halak és tengeri eredetű élelmiszerek kereskedelmét. A Felek szorosan együttműködnek és fokozzák erőfeszítéseiket annak érdekében, hogy elérjék az ENSZ 14. fenntartható fejlődési célját (víz alatti élet), amelynek célja az óceánok, tengerek és tengeri erőforrások fenntartható fejlődés érdekében történő megőrzése és használata, többek között a tengerszennyezés minden formájának megelőzése és jelentős csökkentése révén – különös tekintettel a szárazföldi tevékenységekből származó szennyezésre –, beleértve a tengeri hulladékokat és a tápanyagszennyezést is, a tengeri ökoszisztémák megőrzésének a fenntartható kék gazdaságra vonatkozó szakpolitikákban való általános érvényesítése révén.

10. CIKK

A fenntartható fejlődést támogató kereskedelem és beruházások

1. A Felek elismerik, hogy a környezet védelméhez kapcsolódó vagy a társadalmi feltételek javításához hozzájáruló áruk és szolgáltatások kereskedelme és az azokba történő beruházás, valamint a fenntarthatósági rendszerek vagy más önkéntes kezdeményezések alkalmazásának előmozdítása érdemben hozzájárulhat a fenntartható fejlődéshez.
2. E célból a Felek e megállapodás 10. és 11. cikke alapján eltörölték a másik Félről származó környezeti árukra kivetett vámokat.
3. Ezen túlmenően a Felek kötelezettséget vállaltak arra, hogy e megállapodás 3. cikkének megfelelően lezárják a környezeti szolgáltatásokról és a gyártási tevékenységekről szóló tárgyalásokat.
4. Tekintettel az (1) bekezdésre, a Felek előmozdítják és megkönnyítik a következők kereskedelmét, illetve az azokba történő beruházásokat:
  - (a) környezeti áruk és szolgáltatások;
  - (b) a társadalmi feltételek javításához hozzájáruló áruk; és
  - (c) átlátható, tényszerű és nem félrevezető, a fenntarthatóságot garantáló rendszerek – például tisztességes és etikus kereskedelmi rendszerek és ökocímkék – alá tartozó áruk.

5. A kereskedelemnek és a beruházásoknak a (4) bekezdésben említett előmozdítása és megkönnyítése a következőket foglalhatja magában:

- (a) figyelemfelhívó akciók, valamint tájékoztató és lakossági felvilágosító kampányok;
- (b) a rendelkezésre álló legjobb technológiák alkalmazását eredményező szakpolitikai keretek elfogadása;
- (c) átlátható, tényszerű és nem félrevezető fenntarthatósági rendszerek alkalmazásának ösztönzése, különösen a kkv-k esetében;
- (d) a kapcsolódó nem vámjellegű akadályok kezelése; és
- (e) hivatkozás a vonatkozó nemzetközi szabványokra, például az ILO-egyezményekre és iránymutatásokra, illetve a multilaterális környezetvédelmi megállapodásokra, azoknak az illetékes szervek által rendszeresen frissített formájában.

6. A Felek közös erőfeszítéseket tesznek, hogy megerősítsék együttműködésüket az e cikk hatálya alá kérdések kereskedelmi vonatkozásai tekintetében kétoldalúan, regionálisan, valamint a megfelelő nemzetközi és többoldalú fórumokon, többek között az információk és a bevált gyakorlatok cseréje és tájékoztatási kezdeményezések révén.

11. CIKK

Kereskedelem, felelős üzleti magatartás és az ellátási láncok felelősségteljes kezelése

1. A Felek elismerik a felelős üzleti magatartás és vállalati társadalmi felelősségvállalási gyakorlatok – beleértve az ellátási láncok felelősségteljes kezelésének – jelentőségét, valamint a kereskedelem szerepét e cél megvalósítása során.
2. Tekintettel az (1) bekezdésre, a Felek:
  - (a) előmozdítják a felelős üzleti magatartást és a vállalati társadalmi felelősségvállalást – beleértve az ellátási láncok felelősségteljes kezelését – olyan támogató szakpolitikai keretek biztosításával, amelyek ösztönzik a vállalkozások körében az érintett gyakorlatok alkalmazását;
  - (b) támogatják a vonatkozó nemzetközi okmányok – például a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (a továbbiakban: OECD) multinacionális vállalkozásokra vonatkozó irányelvei, az ILO multinacionális vállalatokra és a szociálpolitikára vonatkozó elvekről szóló, 1977 novemberében Genfben elfogadott háromoldalú nyilatkozata (a továbbiakban: ILO háromoldalú nyilatkozat a multinacionális vállalatokra és a szociálpolitikára vonatkozó elvekről), az ENSZ Globális Megállapodás, valamint az üzleti vállalkozások emberi jogi felelősségére vonatkozóan az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa 2011. június 16-i 17/4. sz. határozatával elfogadott irányelvek – betartását, végrehajtását, nyomon követését és terjesztését.

3. A Felek elismerik a nemzetközi ágazatspecifikus iránymutatások hasznosságát a vállalati társadalmi felelősségvállalás/felelős üzleti magatartás területén, és előmozdítják a közös munkát e tekintetben. A konfliktusok által érintett és nagy kockázatot jelentő térségekből származó ásványok felelősségteljes ellátási lánc tekintetében követendő kellő gondosságról szóló vonatkozó és nemzetközileg elismert OECD-iránymutatást és kiegészítéseit illetően a Felek a szóban forgó iránymutatás alkalmazását előmozdító intézkedéseket hoznak. A FAO Világélelmezés-biztonsági Bizottságának tagjaiként a Felek előmozdítják a mezőgazdasági és élelmiszer-ipari rendszerekbe történő felelős beruházásra vonatkozó elvekkel, valamint a nemzeti élelmezésbiztonság keretében a földművelés, a halászat és az erdőgazdálkodás felelősségteljes irányításáról szóló önkéntes iránymutatásokkal kapcsolatos tudatosságot is.

4. A Felek közös erőfeszítéseket tesznek, hogy megerősítsék együttműködésüket az e cikk hatálya alá kérdések kereskedelmi vonatkozásai tekintetében kétoldalúan, regionálisan, valamint a megfelelő nemzetközi fórumokon, többek között az információk és a bevált gyakorlatok cseréje és tájékoztatási kezdeményezések révén.

12. CIKK

Tudományos adatok és műszaki információk

1. A kereskedelmet vagy a beruházásokat esetlegesen érintő, a környezet vagy a munkafeltételek védelmét célzó intézkedések létrehozása vagy végrehajtása során a Felek figyelembe veszik a rendelkezésre álló tudományos adatokat és műszaki információkat, valamint a vonatkozó nemzetközi szabványokat, iránymutatásokat vagy ajánlásokat.

2. Amennyiben nincs meg a teljes tudományos bizonyosság, és fennáll a környezet vagy a munkahelyi egészségvédelem vagy biztonság súlyos vagy visszafordíthatatlan károsodásának veszélye, az egyes Felek az elővigyázatosság elve alapján intézkedéseket fogadhatnak el az ilyen károsodás megelőzése érdekében.

13. CIKK

Átláthatóság

1. A figyelemfelhívás érdekében, továbbá annak biztosítására, hogy az érdekelt személyek és felek számára észszerű lehetőség álljon rendelkezésre a véleménynyilvánításra, valamennyi Fél átlátható módon alakítja ki, lépteti életbe és hajtja végre a következőket:

- (a) a kereskedelmet vagy a beruházásokat esetlegesen érintő, a környezet vagy a munkafeltételek védelmét célzó intézkedések; vagy
- (b) a környezet vagy a munkafeltételek védelmét esetlegesen érintő kereskedelmi vagy beruházási intézkedések,

2. A Felek kellőképpen figyelembe veszik az e melléklethez kapcsolódó kérdésekben a nyilvánosságtól érkező közléseket és véleményeket. A Fél adott esetben tájékoztathatja az e melléklet 15. cikke alapján létrehozott belső tanácsadó csoportokat, valamint a másik Félnek a 14. cikk (5) bekezdéssel összhangban létrehozott kapcsolattartó pontját az ilyen közlésekről és véleményekről.

14. CIKK

A kereskedelemmel és fenntartható fejlődéssel foglalkozó különbizottság és kapcsolattartó pontok

1. A Felek létrehoznak egy kereskedelemmel és fenntartható fejlődéssel foglalkozó különbizottságot, amelyet e megállapodás VI. része szabályoz és amely:

- (a) évente egyszer vagy bármely Fél kérésére indokolatlan késedelem nélkül összeül;

- (b) esetében a Felek megfelelő szintű képviselői töltik be a társelnökök szerepét; és
  - (c) a GPM Tanácsnak tesz jelentést.
2. A kereskedelemmel és fenntartható fejlődéssel foglalkozó különbizottság:
- (a) elősegíti, nyomon követi és felülvizsgálja e melléklet végrehajtását;
  - (b) elvégzi az e melléklet 18. cikkében említett feladatokat;
  - (c) hozzájárul a vezető tisztviselők bizottságának munkájához az e melléklet hatálya alá tartozó kérdésekben, többek között az e megállapodás 108. cikkében említett GPM konzultatív bizottsággal megvitatásra kerülő témák kapcsán;
  - (d) a Felek megállapodása szerinti bármely más, e melléklethez kapcsolódó kérdést mérlegel.
3. A kereskedelemmel és fenntartható fejlődéssel foglalkozó különbizottság megállapíthatja saját eljárási szabályzatát, amelynek hiányában értelemszerűen a vezető tisztviselők bizottságának eljárási szabályzata alkalmazandó.
4. A kereskedelemmel és fenntartható fejlődéssel foglalkozó különbizottság minden ülése után jelentést tesz közzé.
5. E megállapodás hatálybalépésekor mindegyik Fél kijelöl egy kapcsolattartó pontot közigazgatásán belül az e melléklettel kapcsolatos kommunikáció és egyeztetés elősegítése érdekében. Mindegyik Fél értesíti a másik Felet a kapcsolattartó pontja elérhetőségi adatainak változásáról. A Felek az elérhetőségi adatokkal kapcsolatos bármilyen változásról haladéktalanul értesítik egymást.

15. CIKK

Belső tanácsadó csoport

1. Az egyes Felek e megállapodás hatálybalépésének dátumától számított egy éven belül új belső tanácsadó csoportot hoznak létre, vagy egy meglévő belső tanácsadó csoportot jelölnek ki. A belső tanácsadó csoport tanácsot ad az érintett Félnek az e megállapodás hatálya alá tartozó kérdésekben. A csoportban kiegyensúlyozott arányban képviseltetik magukat a független civil társadalmi szervezetek, beleértve a nem kormányzati szervezeteket, az üzleti és munkáltatói szervezeteket, valamint a gazdasággal, fenntartható fejlődéssel, szociális kérdésekkel, emberi jogokkal, környezetvédelemmel és egyéb kérdésekkel foglalkozó szakszervezeteket. A belső tanácsadó csoport különféle formációkban összehívható, hogy megvitassa e megállapodás különböző részeinek és rendelkezéseinek végrehajtását.
2. Valamennyi Fél legalább évente egyszer ülésezik saját belső tanácsadó csoportjával. A Felek figyelembe veszik a belső tanácsadó csoportjuk vagy csoportjaik által e megállapodás végrehajtásával kapcsolatosan benyújtott véleményeket vagy ajánlásokat.
3. A belső tanácsadó csoportokkal kapcsolatos lakossági ismeretek bővítése érdekében a Felek közzéteszik a belső tanácsadó csoportban részt vevő szervezetek jegyzékét, valamint a csoport kapcsolattartó pontját.
4. A Felek előmozdítják a belső tanácsadó csoportjaik közötti együttműködést, beleértve az e megállapodás 108. cikke alapján létrehozott GPM konzultatív bizottságban való részvételüket is.

16. CIKK

Viták elkerülése és vitarendezés

1. A Felek mindent megtesznek annak érdekében, hogy párbeszéd, konzultáció, információcsere és együttműködés útján tisztázzák az e melléklet alkalmazásával kapcsolatos esetleges nézetkülönbségeiket.
2. Abban az esetben, ha a Felek nem értenek egyet e melléklet alkalmazásával kapcsolatban, a Felek csak az e melléklet 17. és 18. cikke alapján létrehozott vitarendezési eljárásokat alkalmazhatják.

17. CIKK

Konzultációk és közvetítói eljárás

1. Amennyiben e cikk másként nem rendelkezik, e megállapodás 110. és 111. cikkét kell alkalmazni.
2. A konzultációkat a kérelemnek a bepanaszolt Fél általi kézhezvételétől számított húsz (20) napon belül kell megtartani, és a kézhezvételtől számított kilencven (90) napon belül lezártnak kell tekinteni, kivéve, ha a Felek a konzultációk folytatásában állapodnak meg.

3. Amennyiben a konzultációk az e mellékletben említett többoldalú megállapodásokhoz vagy okmányokhoz kapcsolódó rendelkezésekre vonatkoznak, a Felek figyelembe veszik a Nemzetközi Munkaügyi Szervezettől (ILO) vagy a multilaterális környezetvédelmi megállapodások alapján létrehozott megfelelő szervezetektől vagy szervektől származó információkat annak érdekében, hogy előmozdítsák a saját munkájuk és a szóban forgó szervezetek vagy testületek munkája közötti koherenciát. Adott esetben a Felek tanácsot kérnek az ilyen szervezetektől vagy szervektől, illetve bármilyen más, általuk megfelelőnek ítélt szakértőtől vagy testülettől. Amennyiben szükséges, az egyes Felek kikérhetik az e melléklet 15. cikke alapján létrehozott belső tanácsadó csoportok véleményét vagy bármely más szakértő tanácsát.

4. A Felek által elért bármely megoldást nyilvánosan hozzáférhetővé teszik.

18. CIKK

Vitarendezés

1. Amennyiben e cikk másként nem rendelkezik, e megállapodás 112–115. cikkét, 116. cikkének (1), (3), (4) és (5) bekezdését, 119–124. cikkét, 125. cikkének (2) és (3) bekezdését, valamint 126. és 127. cikkét kell alkalmazni.

2. Az e melléklet 14. cikke alapján létrehozott kereskedelemmel és fenntartható fejlődéssel foglalkozó különbizottság e megállapodás hatálybalépésétől számítva legkésőbb hat (6) hónappal összeállít egy legalább tizenöt (15) nevet tartalmazó jegyzéket olyan személyekről, akik készek és alkalmasak arra, hogy az e melléklet szerinti vitákban választottbíróként tevékenykedjenek. E jegyzék három aljegyzékből áll: egy-egy aljegyzék a választottbíróként szolgáló Fél számára; és egy aljegyzék azon személyekről, akik egyik Félnek sem állampolgárai, és akik betölthetik a választottbírói testület elnöki tisztét. Minden egyes aljegyzéken legalább öt (5) személy szerepel. A kereskedelemmel és fenntartható fejlődéssel foglalkozó különbizottság biztosítja, hogy a jegyzéket az eljárási szabályzatnak megfelelően mindig ezen a szinten tartsák.

3. A választottbíróknak a munkaügyi vagy környezetvédelmi jogszabályokban, az e mellékletben tárgyalt kérdésekben, illetve a nemzetközi megállapodások keretében felmerülő vitás kérdések rendezése terén szaktudással vagy szakértelemmel kell rendelkezniük. A választottbírók függetlenek, egyéni minőségükben járnak el, és nem fogadnak el utasításokat semmilyen szervezettől vagy kormánytól, illetve nem állnak kapcsolatban egyik Fél kormányával sem, és megfelelnek a GPM Tanács által a 125. cikk (4) bekezdésében előírtak szerint az e megállapodás hatálybalépését követő hat (6) hónapon belül elfogadandó eljárási szabályzat mellékletét képező magatartási kódexnek.

4. Ha a választottbírói testületet az e megállapodás 113. cikkében meghatározott eljárásnak megfelelően állítják össze, a választottbírókat a (2) bekezdésben említett aljegyzékeken szereplő megfelelő személyek közül választják ki.

5. Az e mellékletben említett multilaterális megállapodásoknak és eszközöknek való megfeleléssel kapcsolatos ügyekben a külső szakértők véleményének vagy a választottbírói testület által a 121. cikk alapján kért információknak tartalmazniuk kell az ILO-tól vagy a multilaterális környezetvédelmi megállapodásokban létrehozott releváns szervektől vagy szervezetektől származó információkat és tanácsokat.

6. A bepanaszolt Fél legkésőbb 21 nappal a választottbírói testület ítéletének kézbesítését követően tájékoztatja az e melléklet 15. cikke alapján létrehozott belső tanácsadó csoportját az e megállapodás 115. cikkének (4) bekezdése alapján hozott vagy meghozni tervezett megfelelési intézkedésekről.

7. A kereskedelemmel és fenntartható fejlődéssel foglalkozó különbizottság figyelemmel kíséri a megfelelési intézkedések végrehajtását. A belföldi tanácsadó csoportok e tekintetben észrevételeket nyújthatnak be a kereskedelemmel és fenntartható fejlődéssel foglalkozó különbizottság.